„ЗАСТАВА" излази редовно!
Средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

Недељом излази уз „Заставу" забавно-поучни лист „Завичај."

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:

Са „Завичајем":		Без „Завичаја":	
на годину	16 ф.	на годину	14 ф. —
на по године	8 „	на по године	7 „ —
на ¼ године	4 „	на ¼ године	3 „ 50
		на 1 месец	1 „ 20

ЗАСТАВА.

За Србију:
(у сребру.)

Са „Завичајем":		Без „Завичаја"	
на годину	40 дин.	на годину	35 дин.
на по год.	20 „	на по године	17½ „
на ¼ год.	10 „	на ¼ године	9 „
		на 1 месец	3 „

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ"
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

БРОЈ 30. У НОВОМЕ САДУ, У СРЕДУ 22. ФЕБРУАРА (6. МАРТА) 1878. ГОДИНА XIII.

НА ГЛАС О ЗАКЉУЧЕНОМ МИРУ.

Свршено је. Мир између Русије и савезника јој с једне и Турске са друге стране углављен је и потписан. То је важан повеснички чин, према којему ишчезавају сувремена надања и страховања, која се на тај чин надовезују. Источно питање тим чином долази у нову фазу, која ће се моћи у главним потезима тек онда можда исцртати, кад се буду сазнале потанко тачке тога мира. Дотле пак, морамо се задовољити тиме, да обележимо расположаје наше према томе чину и с тиме у свези донекле и одношај Европе, ал наравно све то само донекле, јер ће неизвесност трајати у сваком погледу све докле год се пунктације мира на јавност не изнесу.

Што се расположаја српског према том углављеном миру тиче, тај је двојак. С једне стране мора се свако срце српско зарадовати, што ће после густе облачине једном да наступе мирни и благи дани. После толико проливене драгоцене крви, наравна је појава, да се оглас мира радосно поздрави. Нарочито је то случај код српског народа, који је најдуже време под пушком стајао на мртвој стражи за источну слободу, који је на једној страни гинуо, докле му је на другој страни нејач сваку беду и невољу подносила, а на трећој му Турчин огњиште раскопавао. Крајње је време дакле, да једном престане то тешко ратно стање и да се народ српски поврати завичају и тако пожеланом опораву своме.

С друге пак стране оправдана је донекле зебња српска од тога мира. Познато је са чега је потекла крвца српска, са чега се српске реке крвљу бојадисаше. Револуција и рат српски беху интернационалне природе. Кад се догађаји онако силно заталасали, није се хтело онда задовољити просто са реформама, него се имао косовски рачун с Турчином да сврши. Хвала повољним приликама, које дадоше српском народу моћног савезника, рачун је тај свршен повољно у толико, што је турско господство сломљено. По томе би се очекивати могло, да ће овај мир задовољити српске жеље, да ће се остварити ослобођење и уједињење балканског Српства.

То би тако и било да нема у источном питању такозваних заинтересованих држава. Именито је Аустро-Угарска, и можемо рећи једино Аустро Угарска која се у првом реду противи остварењу велике српске државе на балканском полуотоку. То се види покрај све тајности и сметености Андрашијеве источне политике. То се видило још за време првог, а особито другог рата српског. Аустро-Угарска је задржала победне Црногорце, те се недохватише Мостара. Овој је монархији концесија учињена, те је у другом српском рату Србија оперирала у Старој Србији, а у Босну ни крочила није.

Зебња је српска дакле, да се последице тих уступака за време рата не повуку и у самом миру, који је у св. Стевану углављен сада. Та зебња налази оправдања неког у ономе, што се досад говорило о Босни и Херцеговини и о одношају тих покрајина према аустро-угарској монархији.

Утеха је у овоме. Русија је имала узрока и разлога, да тражи паралелну окупацију аустро-угарску за време самог рата, јер би у том случају могла одлучније извести цео свој источни програм. Осигуравши се с бока аустро-угарском савезничком кооперацијом, могла би тада Русија заузети и Цариград и Солун, могла би источно питање из основа по све радикално решити; јер не би се морала од Енглеске уступчавати. Андрашија је назирао замашне последице таке акције, па није хтео да загризе у босанску јабуку онда, кад му је Русија нуђаше. Доследно и истрајно одбијао је тај поклон, јер га сматраше данајским.

Русија је принуђена била, да и без сурадње аустро-угарске развије своју источну политику. И кад је руско-турски рат до завршетка свога доспео, позвала је она Аустро-Угарску, да поседне Босну и Херцеговину. Смисао је тог поновљеног позива могао бити само тај, да у случају пристанка Андрашијевог Русија услове мира тако удеси, како ће се инаугурисати деоба европске Турске између Русије и Аустро-Угарске и то така деоба, при којој би Русији главни и највећи део припао. Андрашија је и ту понуду одбио.

Русија је тако упућена била, да и без Аустро-Угарске мир са Турском углави. Тај је мир сада већ свршен чин, који мора бити основа даљем расправљању између Русије и Европе. У том миру мора бити углављено и то, шта ће да буде с Босном и Херцеговином. И то је углављено без сутицаја аустро-угарског. По томе није могућност искључена, да је српски интерес у томе миру достојно у обзир узет и очуван. Русија је морала због аустро-угарског држања ограничити се према Енглеској, дакле у питању Дарданела, Цариграда, па и саме новоустановљене Бугарске. Кад је пак на тој страни уступке учинила, онда је оправдано очекивање, да ће на страни према Аустро-Угарској тражити одштете за те уступке, а на рачун Аустро-Угарске.

Русија даље излазећи са тим свршеним чином пред Европу и остали свет, неће моћи уступати и попуштати од онога, што је с Турском у св. Стефану углавила. Попуштањем и уступањем изложила би свој углед кршењу, а тога неће учинити Русија као славенска велесила после тако крвавог и тако славног рата. Ако дакле у пунктацијама мира није предуготовљена окупација Босне од стране Аустро-Угарске, што је тешко замислити после онога, што се све збило ил боље рећи преговарало између Аустро-Угарске и Русије — онда те окупације неће ни бити, крај свих беговских депутација. У том случају ће да наступи за ову монархију и опет оно кобно: доцкан сте се сетили. Као што је после Плевне доцкан, да ова државаратом против Русије спречи прерушај истока на развалинама Турске, тако може доцкан да буде после мира у св. Стефану, да ова монархија поседнућем Босне колико толико заштити мниме интересе своје на истоку од преплаве славенске.

Све ће се то боље расветлити, кад се једном обелодане саме пунктације мира. Толико пак можемо унапред рећи, да ће се српски народ само у том случају одати пуној радости услед закључка мира, ако то буде здрав мир, а не извор нових метежа и колебања за њ. Другим речима, ако српски интерес у српским покрајинама буде довољно очуван а без уплива са аустро-угарске стране. Само у том случају би ће искрено поздрављен тај мир, у противном пак радије би српски народ поднео још један олуј преко главе своје, јер би га у тој борби одржавала нада, да ће то бити последње искушење, које кад се једном претури, води ускрснућу српске славе и државе, од Косова амо закопане и сахрањене.

Са бојног поља.

Из Босне 12. фебруара. Од часа, од како се почело гласати о миру и примирију, јако су били усколебани патриотични духови у несретној, јуначком крвљу ошкропљеној и крштеној Босни. Та узрујаност више се је питала паничном зебњом да несрећна Босна и опет не остане status quo ante са неким привидно чивутским повластицама, које би скоро незнатне користи допринеле према грдним жртвама и страдању бједног нам народа него благом надом коначног решења наше свете и праведне ствари. Та наша зебња није била неоснована, јер дочим се је све балканско полуострво, почињући од Дунава, до јегејског, а од црног до јадранског мора разбуктило пламеном освете у најжешћим бојевима и дочим се је крв славенска и српска рекама прољевала, Босна, као какво изношче, остављена сама себи, без братске енергичне помоћи, остаде у закутку. Толики њени праведни вапаји на сестру Србију, да јој пружи спасавајућу руку, изгубише се у мору нада, који неочекивано пије времена зађоше за црни оризонт свој. Кад први топ на Суповцу у јуну 1876. даде глас општег ослобођења српског на балканском полуострву испод гнусног и богомрског јарма османлијског, тад није било Србина, који се није надао, да неће најснажнија тачка операционог плана српског бити Босна. Па шта би? Алимпиј преброди валовиту Дрину и на левој обали њеној окамени се. Зах прикова се спрам Сјенице, па ђе смо, ту смо. У децембру 1877. ув моћну Русију, Србија зарати и по други пут. Није било сумње, да Србија овог пута неће већу и живљу пажњу на јадну Босну окренути. Ал заман. Алимпиј овог пута ни Дрине не пређе. Ти ратни догађаји грозничаву зебњу у душу нам унеше, која на опћу нашу српску жалост после толики наши беспримерни и нечувени жртава, обистињава се кржљавим једренским миром. Ако су Србији политичке препреке биле, како у првом, тако и другом ратовању њеном да војском зађе у Босну, нико јој није сметао, нит јој је могао замјерити да се раном и озбиљном помоћу њеном образује опћи народни покрет, ког је сав народ босански од почетка устанка жељно очекивао и који би — особито у данашње доба — био кадар не само против стати, него и недвојбено побједити сам својим мишицама свог петовјечног мучитеља, и сјединити се са својом мајком Србијом. Сво рогобашење Аустро-Мађарске била би гола игра надутог жабца. И тад Босна као права чињеница имала би одсудног утицаја при закључивању мира и примирија. А тако мађијском милости подтрпезне мрвице праве слободе њој се пружају — у колико је до сад на жалост — познато — њој се даје половна, никаква, ропска слобода; њој, која на први одјек невесињског чевердара, изнесе на врху љутог анџара свог источно питање; она се не може ни издалека задовољити кржљавом самоуправом, која не би одговарала ни пјели ослобађања хришћана на балканском полуострову, ни достојанству велике Русије, ни големим жртвама народним. Било шта било, Босна и Херцеговина од своје девише: „Слобода или смрт" одступити неће и несиђеду док и последња кап мученичке крви српске из последњег Србина не истече; као што ни књаз Милан и Никола неће и несмеду погазити свето задане књажевске рјечи у својим прокламацијама: „Босна и Херцеговина морају бити слободне". Само слобода под законитим нашим књажевима српским може нас вјечито задовољити и умирити; а свака друга изазваће нове революције, нове жртве, које ће се приносити олтару мира једренског.

Глас да је Босни дата мјесна управа — под којом туркофили разумевају неограничену власт турску са малом изнимком — јако је обрадовала овдашње неке турковиле, које ћемо за сад поштедити и прећутати, ал једног нећемо и не смјемо, не, јер би згрјешили богу, згрјешили народу. Тај црни син родом је прави сарајлија, одкуд и своје презиме носи Стево Сарајлић. У завери против првог Србина пок. кнеза Михаила, са чувеном потурицом Галантом, био је десна рука Осман паши, који га пре убиства са разним упутствима и посла у Србију, он је до душе вјерно своју мисију и свршио, то је дјело показало. За сад нећемо набрајати сва црна недјела његова, која је починио но нека зна тај народни Јуда, да његово кликотање као и његове ниске дружине неће спасти Босну Турчину од српски мишица и јатагана. Његовим приврженицима довикујемо пак: На вашем прагу народна је освета и жиг страмоте. Cuique suum.

(*Декрет критског народа.*) Народна скупштина на острву Криту (Кандији) послала је заступницима сила и ђенералном гувернеру ову прокламацију:

„Народ на Криту био је принуђен да се у сваком округу сакупи. На тим скупштинама закључио је народ критски ради спаса отаџбине:

„Из разлога, што анкетна комисија високе порте под разним изговором већ читава два месеца неће да се упусти у одлучне преговоре са општом народном скупштином, те је тиме устанак народа и међусобну раздражљивост потпомагала, тако да ће се из тога само грађански рат изродити;

„Из разлога, што се наименовање Костаки Адосидес-паше за ђенералног гувернера не слаже са његовим заступничким положајем, што ће се тиме произвести одлагање наше ствари и заплети, који ће штетно утицати на народ критски;

„Из разлога што се неспособношћу и сплеткарењем врховног гувернерства јавни поредак са свим уништује и народ до очајања доводи;

„Из разлога, што је — као што је сада јасно — комисија само за то постављена, да се обмахне критски народ;

„Из разлога најпосле, да критски народ обзиром на прошлост и будућност не може више имати поверења у обећања портина, која нису никад искрено извршена,

закључује критски народ

1. Да се укине суверенство султаново над Критом.

2. Прокламује се сједињење са матером земљом Грчком.

3. Поверавају се народне наде и оданост хришћанским силама: Русији, Немачкој, Француској, Енглеској, Италији и Грчкој и узда се у помоћ и родољубивост грчкога народа.

У Апокорони 11. фебруара 1878.

Хришћански становници на Криту."

А прокламација старешина и вођа критског народа гласи:

„У име свете тројице и отаџбине дижемо заставу слободе и проглашујемо сједињење Крита са матером Грчком."

(Долазе 72 потписа.)

„Полит. Кор." ресумира из поуздана извора *најновије догађаје на Криту* до 11 фебр., као што су познати по извештајима, који су стигли миродавном месту у Атини. Ту се вели:

Устанак на Криту раширио се невероватном брзином по целом острву. Томе су највише допринела потоња насилна и самовољна дела турских местанских власти, насиља, што их починише нередовне турске чете безоружаним сељацима, и крађе и отимачине, почињене на очиглед турским властима.

Сфакијанци позваше тамошњу турску посаду, кајмакама и остале политичне и војничке званичнике портине, да се уклоне из Сфакије. Ови учине то, укрцају се на спремљен ратни брод и отплаве у Канеју.

У Серилу у округу аликанском развио је устаничку заставу стари Мавроћено на челу њих 600 устаника, те прогласио сједињење Крита с Грчком.

То исто учини два дана доцније вођ од Кисама, Скалид, који с главаром Пападојанском и Партенијем Перидом, помолив се богу, разви народну заставу на челу њих 1500 људи и утврди се у јаким позицијама, како би могао одбијати могуће нападаје Турака.

У Лаку у округу кидонском такође су прогласили сједињење с Грчком устанички вођи Хаџи-Михали, Крокид и др. и тај догађај прославили богослужбом.

У Солину угледали су се вођи Крijари, Ђорђакаки и др. на устанике у Лаку. Поставе одбор и прогласе, да су турске власти свргнуте. Ту своју одлуку пријавиће они страним консулима и народној скупштини.

Даље сва села у округу апокоронском развила су грчку заставу. Један део од заступника тог округа отишао у Арђирополь, а тамо ће отићи и посланици из Фреја, да заједнички уговоре, што је нужно за управу јепархија.

Најновија је вест, да се турско топништво — из Канеје кренуло. Међу тим кано да су устаници посели јаке положаје и да су напали на Вам.

Борбе око Куршумље.

(22 - 31 децембра 1877 год.)

После освојења Куршумље (12. децем.) напредовање наших трупа у правцу Приштине заустављено је било, док се не пречисти са Нишом, да нам нападни фрот сувише развучен и ослабљен не би био.

С тога се у околини Куршумље ограничавало на сама проматрања.

Али у томе времену, кад се најкрвавије борбе водиле око Ниша и решавала његова судбина, хитао је Хафис-паша, — командант од Новог Пазара до Нове Вароши, — да што више трупа искупи, да њима груне у правцу Куршумље и да трчи у помоћ Нишу, не би ли га избавио.

И док су се шумадијски кор, моравски и дунавска дивизија бориле око Ниша, један део тимочког кора кретао се у правцу Радомира, да с леђа загрози језгру турском — Скопљу и Приштини, — дотле је ибарска дивизија имала да сузбија дивље хорде Хафис-пашине и да бије смртоносне и зверске борбе са њима.

Тако се изродише следећи сукоби:

22. децембра. — Сукобе се наша одељења са Арнаутима, међу којима беше и низама, и то на гребену између Бањске и реке Косаонице. Борба је почета у 8 часова у јутру, а трајала је до 3 часа после подне, када се Турци повукли на своје позадне положаје, код Дабиновца, Преполца, Прекораће и Подујева.

У борби са наше стране учествовао је само студенички батаљон I. класе. Губитака било је: 8 мртвих, 10 рањених и 4 нестала.

Да би се констатовала снага, са којом Хафиспаша у именованим положајима располаже, као и да би се сазнао правац будућег продирања Хафисовог. за кога се чуло да је 15. дец. са 6000 људи кренуо Нишу у помоћ, — командант моравског кора наложио је команданту ибарске дивизије, да изврши насилно рекогносцирање у горњој цељи путем приштанским, откуд се после изродише борбе;

25 децембра. — Командант ибарске дивизије, за извршење горњег рекогносцирања, одреди чачанску бригиду I. класе са 3 брдска топа, која су у 3 колоне имала наступити приштанским путем и то: долином Бањске (десно крило) драгачевски, гребеном Самокова планине студенички (центар) и трнавски (резерва), а долином Косаонице карановачки батаљон (лево крило.) Дивизијар, подпуковник Беницки налазио се код трнавског батаљона.

Колоне су се кренуле у 11 часова пре подне из Куршумље, и после 2 сата марша наишле су на непријатеља. Сукоб је најпре био са непријатељским извидницама, али пошто непријатељ уведе и своје масе у бојну линију, отвори се жестока пушчана ватра, која је трајала 2 сата и у којој су само наша 2 батаљона учествовала, али је и батерија нешто дејствовала. Наша пешадија одбила је неколико пута јуришајућег непријатеља на стрељачке ровове, које храбри Студеничани одважно бранаху; али 'кад непријатељ постаде бројно надмоћнији и кад се све нове и нове колоне у његовој позадности почеше појављивати, наша пешадија морала је одступити испред надмоћнијег непријатеља и напустити своје стрељачке ровове, које је непријатељ одмах посео. Непријатељ није се смео у гоњење да упушта.

Губитак је био приличан. Међу погинулима био је и храбри поручник Сима Петровић, командант студеничког батаљона, познат са своје храбрости и одважности из прошлога рата, за време дејствовања у ибарској војсци на Јавору. Његово мртво тело нађено је касније без главе и одела, али по казивању војника, који су близу њега за време борбе били, може се поуздано веровати да је он.

Непријатељеви губитци непознати су, али морају бити знатни, јер је јуришавао на стрељачке ровове и толико пута одбијен био.

Противник је овога дана имао око 4 табора редовне војске са врло великим бројем Арнаута; но у борби су учествовали само Арнаути и 1 табор низама; остала 3 батаљона стајала су у резерви.

Борба 26 децембра код Куршумље. — После повлачења са Самокова, наше су се трупе групирале на левој обали Топлице, око Куршумље, имајући предстраже избачене на косама самоковским и бајоглавским. Цео положај од Мадљике и Врела, па до испод Куршумље, беху посела 4 батаљона крушевачка II кл. 4 тешка топа и 2 брдске батерије.

Непријатељ је продужио своје наступање на Куршумли и у 1 час по подне његова колоне сударе се са нашим предстражама на Самокову и Бајоглави, и ове се наскоро повуку.

Непријатељ наступаше одважно даље густим стрељачким ланцем који образоваху Арнаути, а за њима иђаху големе и честе масе редовне војске.

Ово нагло и смело наступање спроведено је са великом дреком од стране Арнаута: поглед на велики број непријатељских трупа, који са свију страна са планине силазише; упечатак живи још од јучерашње борбе, — све то једновремено дејствоваше јако на душу и моралну снагу наше пешадије, одакле је као резултат произишао неред, а овоме је следовало брзо одступање. Повлачење пешадије одвукло је за собом и артиљерију, баш у оном тренутку, кад је она најбоље и најкорисније против непријатељских маса дејствовати могла. Борба, а с њоме и Куршумља би за непуна 2 часа изгубљена.

Ово је једини случај да је наша пешадија магновено изгубила присуство духа. Ово је пример шта вреди дисциплина у војсци, и како поједини моменти јако упливишу на милицију и могу да произваду огромне посљедице. Стабилност и рачун вреди само за стајаћу војску. То ваља запамтити. (Свршиће се.)

СА НЕМАЧКОГ ДРЖАВНОГ САБОРА.

(Из берлин. „Post-е")

(Наставак.)

После познатог Бизмарковог одговора на интерпелацију Бенингсенову о источном питању, посланик др. Хенкл предлаже, да се говори о интерпелацији, и тај предлог дом усвоји.

Др. Хенкл онда рече, како пре свега усваја свршетак беседе господина државног канцелара, који је с толиком енергијом одбио то, што би хтело да нас доведе у тежак положај. Овако разлагање са свим одговара карактеру немачког народа. У овом смислу и цар је беседио. Говорник вели, да може у име своје фракције изјавити, да ће бити готова подпомагати немачку политику, докле се год буде у таком смислу руководила. И он и његови пријатељи далеко су од тога да траже непријатељску политику и политику незахвалности, јер морају признати, да нам је Русија у тешком положају знатне услуге чинила. По ипак мора се водити рачуна о томе, да ли и садашње поступање Русије стоји на земљишту троцарског савеза. Русија се није задовољила што је примирије закључено, него и води преговоре мира на своју руку и говорнику се чини да се тиме ипак знатно алтерирају интереси Аустрије. У осталом он мора изјавити, да се њему у последње време чини, да ће се повредити не само инглески него и немачки интереси односно троцарске политике. Па и у погледу на Дарданеле наши су интереси због Аустрије много непосреднији, него што је државни канцелар исказао. Никаква јевропска сила нема интереса у томе да се одржи свеза између Турске и Србије, Црне Горе и Румуније. Али предлози који се сад чине за Бугарску и Босну врло су Русији од интереса а вређају интересе Аустрије, па тиме и наше непосредно. Свакојако коначна расправа боља је него садањи предлози, који би Русији вазда били једна полуга. Интерес Грчке са свим је занемарен. Наши интереси с Аустријом тако су спојени, да би морали окренути леђа свакој држави, која би помислила на унутарње распарчавање ове државе. На послетку говорник рече, да ће он и његови пријатељи подпомагати источну политику државног канцелара докле се год буде држала правца што је данас у сабору показан. (Одобравање.)

Посланик Виндхорст, вели, да његова партија није имала потребе износити оваку интерпелацију па није ни овај разговор заметнула. Али његовино ћутање ласно би се могло рђаво протумачити. Њему је мило, што су партије, које иначе вазда тврђаху да је спољна политика једно noli me tangere, сад на један мах изнеле ову интерпелацију. Свакојако он не сумња, да је ова интерпелација изнесена с високим овлашћењем, али, у њој је велики напредак, јер сад су влада и друге партије признале да сабор има права и о спољној политици дебатовати. Он тај пример прима и у своје време послужиће се њиме. Сад изгледа да се партија образовала, што је као основа будуће земаљске политике тако дуго тражено. Говорник вели да су он и његови пријатељи желили да се одржи и васпостави мир, и у колико политика државнога канцелара буде на то циљала, они ће бити искрени пријатељи његове политике. Али одговор на постављено питање могао би се тек онда дати, кад би се изнела сва документа, што их има о источном питању; не доликује немачком парламенту да се позивље на инглеске парламентске дебате и на новинарске извештаје. Према већ изведеним преговорима Јевропа стоји пред једним fait accompli, које се тешко може тргнути натраг. Сад је питање, хоће ли Јевропи бити господари Германи или Словени; говорнику се чини, као да је Немачка овде важан положај изгубила. Оно што данас Русија тражи, не слаже се више с израженим хуманитарним принципима; њему се чини, да је Русија сретно обманула Аустрију. Но интереси германских племена истоветни су, и тако Руска би наше интересе повредила, не рачунећи што би ови били оштећени пловидбом на Дунаву и по Дарданелима. Беседу господина државног канцелара и господина Бенигзена сматра говорник као једну целину; господин Бенигзен удара јако гласом на интересе Аустрије, а државни канцелар још јаче истиче руске интересе. Говорник се нада, да ће се канцелар на конференцији кад се буде састала користити слошким мишљењем целог земаљског сабора о томе, да наша политика треба да заступи аустријске интересе.

Државни канцелар кнез Бизмарк: Беседа предговорника основана је на сасвим погрешним појмовима, што се код њега врло често дешава (смех); ако се на њу не одговори, мислиће се да је истинита. За то ја устајем против свију тих погрешних појмова. Пре свега тврђење, да интерпелација не би била изнесена без моје дозволе, неистинито је. На против ја бих саветовао, да се интерпелација одгоди још мало, да се после неколико недеља изнесе, те да ствар буде јаснија. Дакле, ја кажем да је то тврђење погрешно. Господин предговорник склопио је врло вешто гомилу питања, која износе наше тежње у друкчијој боји. Истина он рече, да је за одржање мира; али ја се овде баш опомињем, да извесни француски и пољски листови, који се иначе ретко мимоилазе с мишљењем господина предговорника, наваљују к рату свима средствима дијалектике, покушавајући да докажу Аустрији, како је обманута и преварена, само да би се учинио рат што је могуће више општим. У овом случају, дакле, не би било никакве слоге. Даље господин предговорник изрази своје незадовољство, што дипломатска акта нису овде изнесена. Али главни преговори тек ће да дођу. Ми од наше политике не чинимо никакву тајну, и с тога је између земаљског заступништва и владе потпуна слога. Што ми се даље пребацује, да је тек данас нешто о рату казано, одговорићу, да пре нисам овде био и да је управо тек данас изнесено то питање. Што се тиче предлога, да ми будемо судије, као што хоће господин предговорник, ја га упућујем на примере из најновије историје. Још се никад није заблагодарило ономе, који понуди мир с quos ego. Ја ћу само споменути Олмиц, где је цар Никола играо онаку улогу, какву нам саветује господин предговорник. Ни једна од обеју страна није му захвалила на тој улози; Прајска заиста није, јер се у Прајској нису знале племените намере тога човека, а није ни Аустрија. И такву улогу препоручује сад нама господин предговорник. (Државни канцелар спомену још политику покојнога краља Фридриха Виљема IV. и заплете пре 20 година, па настави:) Још ћу споменути интервенцију код Вилафранке, где смо израдили мир, за који нам ни једна страна није захвалила; даље Наполеонову израду мира код Садове, што му нисам заборавио. Са свим би му корисније било, да тада није играо улогу посредника мира. (Смех.) Господин предговорник рече и то, да ће онај у чијим рукама буду Дарданели, владати светом. На тај начин султан је до јако владао светом. (Смех.) Но бар ја се не сећам, да је Прајска почев од 400 и више година била икад под турском влашћу. Дакле тај је разлог прилично претеран. (Смех.) У осталом реч цара Александра јамчи нам, да он неће задржати себи Цариград. Примедбе које господин предговорник учини рекавши да је управо Русија обманула Аустрију, треба одсудно одбити. Он тврди, како ми хоћемо да оштетимо Аустрију. То је само лична говорникова сумња, а не може је ни из чега другог извести. Наши одношаји према Аустрији узајамно су потпуно искрени и поверљиви — узајамно, то је велика реткост. Ови одношаји нису само између монарха, и између владе према влади; ја и лично стојим према грофу Андрашију у пријатељству; он је уверен, да му ја истину одговарам, а ја сам уверен, да ми он вазда казује истину о намерама Аустрије. (Живо одобравање.) У тако пријатном положају стојим ја с Аустријом. Пређашњих година било је са свим друкчије; онда сам помишљао у себи: та, не верујем ја њему ни једне речи; што ми год каже, то је као дим кад изиђе из димњака, па га и не видиш више. (Смех.) Ови садашњи, добри одношаји неће се побркати никаквим сумњама. Није нужно, да нам господин Виндхорст посредује. (Живо одобравање.)

Посланик гроф Бетузи-Хук: Господо! Партија у коју се имам и ја част бројати, није никад изјавила да је претресање спољних политичких питања у државном сабору једно — noli me tangere. Но и ако интерпелација није у првој линији нашом иницијативом покренута, опет ћемо јој се — (Немир.) Молим господина председника да ми помогне, иначе не ће се чути мој говор. . . .

Председник: Господо молим нека је мир!

Посланик Хук наставља: — опет смо се радо придружили интерпелацији, јер у садашњем запетом стању ствари заступништво немачког народа има заиста права, да од своје стране захтева, да влада да свог израза о том стању а и да сам сабор изрече своје сопствено мишљење о њему. Свакојако ми смо се надали, да ће изјава господина државног канцелара, према зебњи што су је органи штампе пронели по земљи, дати онаког умирења какво би се по нашем мишљењу дати могло, и констатујемо са задовољством, да је ова наша нада и очекивање најпотпуније задовољено изјавом господина државног канцелара. Заиста, господо ми смо свагда држали да је неупутно, не знајући дипломатска акта, упуштати се у средини једног великог парламентарног тела у специјалности спољних послова. Ми смо држали да се таквим својевољним дебатовањем, не изабравши предмет ни час, може у највише случајева више наудити ствари него користити. Барем у данашњој дебати потврдило се у неколико то наше мишљење, и беседом последњег господина посланика. Кад би он био из партије, која има већину у државном сабору, онда би његова беседа прилично учинила да се умирење, што га господин државни канцелар даде пред Јевропом, опет у зебњу прометне. Посланик се није устезао, колико по њему видим, да врло слабим и објективно наивним начином завади Аустрију и Русију као што се то у обичном животу вели. Но надам се, да ће та реч с осталима изгубити свој звук. Ја ћу се сада излажући моје мишљење о ствари, моћи и морати уздржати, да се не упустим у специјалности, које су господа посланици Хенл и Виндхорст покренули. Ја не ћу покушавати да будем бољи Грк од Грчке, која је можда пропустила згодан тренутак праве акције. И ако бих се могао слагати с господином послаником Хенлом, што се тиче његовог гледишта aut aut — или нек се ослободе државе на Балканском полуострву или нек их и не буде — опет се нећу даље упуштати у то питање. Ја мислим, да и у овом питању као и у осталима, заслужује првенства пре оно што се може постићи, него оно за чим се од прилике тежи. Исто тако нећу се упуштати ни у бесарабијско питање, него ћу само споменути, да, према ономе

ЛИСТАК.

Н. А. НЕКРАСОВ.

(Свршетак.)

Некрасов је по своме књижевничком раду пре свега појета, песник а потом и журналиста. Као песник он се јавио први пут на јавност 1838. г. пре него што је ступио на универзитет, кад му је у „Сину отечества" била наштампана прва песмица „Мисао." Испод песме редакција је забележила: „стихотворение юнаго 16-лѣтнаго поета", 1839. г. у другом журналу „Библиотека за читање" изиђе му друга песмица: „Живот", а 1840. г. он изда већ целу књигу песама под насловом: „Маште и звуци". Жуковски и Пољевој да би обадрили и на даљи рад покренули почетника похвале га. Плетњев рече о књижици Некрасова да су у њој не само маште и звуци, као што се песник изразио, већ и мисао, и осећања, и слике. У књизи су само лирске песме пуне разноликости и шаренила. Ал у свакој од њих осећаш творевину мисао оног ума или уображења. Наше време тако је сиромашно с добрим песмама, да на оваке појаве човек гледа с милином. „Совершеник" за г. 1840. бр. 2.) За то Бјељински, тадашњи књижевнички судија, чиј се суд обично примао без сваке апелације, оцени и обележи ове прве почетничке и заиста слабе покушаје младога песника по њиховој заслузи. Али строг суд Бјељинскога, тадашњег литерарног диктатора, ни мало не поплаши Некрасова. Он се користи вешто критиком знаменитог критичара и наскоро за тим познаде се с њиме лично. Они се допадну један другоме и међ њима се започне дружба и пријатељство. Разуме се, да је то могло бити само од користи Некрасову. Бјељински својим умом, знањем и упливом даде Некрасову други правац*) и утврди га на извесном путу. Уплив Бјељинскога већ се опажа по мишљењу руске доцније критике, у Некрасовљевој песми „Современој Оди", која је 1845. била наштампана у „Отечественим запискама" и која је привукла на се пажњу све руске интелигенције. Од то доба почињу се појављивати бољи производи његови: песме пуне топла осећања с чудним језиком, као што су „Баштован" (Огородникъ), „У путу" итд. 1846. изда он „Петербургски зборник" и „Први април" — комични алманах, где су се последњи пут појавили хумористични производи песникови, које је он некада тако радо писао и издавао у изобиљу.

1847. г. Некрасов с Панајевим купи од Пљетњејева право да издаје „Современик" — журнал, кога је покренуо још Пушкин 1836. г. Некрасов постане редактором „Современика" те тако ступи на са свим самосталан пут у књижевности. Журнал се његов ползовао особитом популарношћу и свуда су га радо читали. Сад Некрасов ту стане штампати своје нове производе, нове песме, које су стекле неумрлу славу, разнеле му име по целој Русији, па и ван ње, утврдили у друштву мнење, да је Некрасов песник, с којим се нико од савременика барабарити не може. То су оне песме, које су „Современику" стекле, привадобиле, стотинама нових и нових претплатника, и које су се читале по свој Русији с жудњом и изучавале на памет, као како свећено предање. И збиља, прочитајте ви Некрасовљеву „Музу", „Несжатусо полосу", „Въ деревнѣ", „Родину", „Внимая ужасамъ войны," „Замолкни муза мести и нечали", „Власа" итд. итд. па кажите да ли вас то читање не електризира, да ли кроз вас не прође некако чудно осећање које јако наличи на струју електричну? Па онда — она милина, она лепота стиха, онај дивни језик, она складност мисли, она топла љубав према свему што је честито и узорито, и оно правично гнушање од сваке подлости и нискости у којој се често ваљају како поједини људи тако и цела друштва — зар је све то могло да се не допадне, да не продрма малаксале живце, да не покрене друштво на мишљење, да не произведе јака уплива особито на младеж где су чула још тако свежа?

„Современик" Некрасова излазио је под његовом редакцијом све до 1866. године и за сво то време Некрасов је по нешто у њему штампао. У последњим годинама штампане су му велике песме: „Морозъ-красный носъ", где се слика цео круг сељачког живота са свима својим тегобама и јадима, са свима радостима и милоштама, и неколико глава појеме: „Кому на Руси жить хорошо." Примивши за тим 1868 године да уређује, редигира „Отечествене записке," издање г. Крајевскога, редактора „Голоса", Некрасов пренесе и тамо своју даљу радњу и наштампа између осталога још и две за чудо лепе главе из појеме: „Рускія женщины" где песник пева с топлим саучешћем о породичној, брачној срећи, о љубави руске жене према мужу своме. Ту су наштампани још 5 глава појеме: „Кому на Руси жить хорошо?" Последња појема чини ми се остала је недовршена. Неколико глава циркулирају по друштву у рукопису, јер их цензура не пушта у штампу. Али је то само продужење. Завршетак и крајње решење истављаног питања, које је више социјално, него ли појетско, остају свакојако сакривени и непознати. Песник није доспео да се потпуно искаже и однео је свој замисао са собом у гроб. У осталом Суворин, редактор и издавач „Нов. Врем.", добар пријатељ песников, прича да је пред смрт на питање Сувориново песник одговорио, е је само пијаници добро да живи у Русији. Но ко јамчи, да се Некрасов није шалио с тим одговором?

„Отечеств. записке" он је уређивао све до саме смрти своје. Што се тиче његових песама, оне су издате и одељно и у току 20 година (1856 год.) доживили су већ 7 издања, не рачунајући ту особити одељени том „Последњих песама," које су изишле прошле 1877 године. Тако су у неколико хиљада екземплара растурене његове песме по целој Русији. Као публициста, Некрасов је био човек напредњак, у најлепшем смислу те речи, са карактером сталним, који се никад по ветру превијао није.

*) Бјељински се у то доба већ био ослободио од уплива магловитих слика „дубоко-празне" Хегелове филозофије, којом се најпре — у младости — савршено занео био, и почео гледати са свим друкчије на литературу и њене производе. Од идеалистичког правца, којега је најкрупнији представник код Руса био Жуковски, он је прешао к правцу реалноме, који је одавно имао важних представника а с Гогољем узео мах над другима коначно и можда на вавек.

што сам разумео из новинарских, по себи врло несигурних извештаја, није никад ни било спомена да Русија захтева ретроцесију до ушћа сулинскога, него сам увек слушао само ретроцесију honoris causa. Да ли ће та ретроцесија бити или не ће, можемо или морамо оставити конференцији. Но о једној тачци морам пробеседити с господином послаником Виндхорстом, а то је она тачка у његовој беседи, где вели да су немачки интереси непосредно додирнути у источном питању, јер се око тога ради, да ли ће од јако господарити свету раса словенска или германска. Ја констатујем са задовољством, да је господин посланик, чини ми се, заборавио трећу евентуалност: светско господарење романске расе. Но усталом ја држим, да није задатак германском племену, да своју светску власт рашири над ма каким другим племеном, него да ће се оно задовољити тиме, што ће с осталим племенима слободно и независно живити својим сопственим политичким животом и одржати се у онаком положају, какав је, богу хвала, сад задобило и према коме не може више ништа пожелити, што би му се могло наметнути с поља. Ја се не ћу, господо, упуштати у детаљности питања због ових узрока, него ћу се само на то ограничити, да искажем извесна општа гледишта, која деле мислим, велика већина народа немачког. У овом, смислу држим, да смем изрећи, да нама није у интересу хоће ли се одржати у Јевропи турска држава, коју ја сматрам за апсолутно неспособну за културу, јер је за четир века своје власти у Јевропи показала да је таква. Узрок турске неспособности културне прост је, а из њега потичу сви остали узроци: узрок је немању фамилијарног живота одакле истиче незнање општности интереса, интереса појединаца с интересима друштва, а одатле опет излази несигуност својине и наследног права. И ако морам допустити, да су и остали хришћански народи што живе на балканском полуострову заостали у својој образованости као и Турци, опет држим да је сурово и неправедно упоређивати културну способност једног владајућег народа са способношћу другог од много векова са свим потлаченог и угњетеног народа. Овакав притисак мора пореметити све логичке појмове и угушити интелигентност, из чега напредак само најлак иде. Но у овим земљама има културне способности, и на нама ће бити амаиет, да им додамо оне елементе што им сада још не достају.

(Свршиће се.)

ДОПИСИ.

Београд 15. фебр. — (Нар. доп.) Данас око 6 сати по подне довезао је „Делиград“ 48 рањених војника и једног официра. Међу овима се налази и неколико Влајковићеви добровољаца. На обали савској слегло се доста народа да ове српске јунаке види и кад су рањеници из лађе излазили нису могли мирно проћи од радознале светине. Много рањеника има који су у главу рањени, мање у ногу, а двојица тешко у груди, које су морали на носилама однети до војене болнице. Кад су сви из лађе изашли познам одмах рањеног официра, који је родом из Новога Сада, а зове се Коста Бокшан. Он је био командант једне добровољачке чете и при заузимању грделичког теснаца буде рањен у десну ногу, но је прилика да ће за месец дана моћи оставити болницу. Код толико света нико, осим једне старе душе, не нађе се ко би рањенима пружио чашу ракије или друге какве понуде учинио. Свако само гледи и сажаљева, а нико да се сети овим измученим и напаћеним јунацима да поткрепи чиме болно тело. Тако се бар овога пута показаше они, који дочекаше рањенике, чим не мислим врећати београђане, јер су они показали у више прилика многа пожртвовања и доброчинства на спрам сиротиње и рањеника.

Колико су Некрасова уважавали и штовали најбоље се види из овога: Кад се Некрасов разболео, онда су депутације од различних друштава скоро сваког дана долазиле да распитају и дознаду у каквом се стању песник налази.

Некрасов је боловао дуго. Болове је осећао већ од неколико година; но они су узели мах тек од $1\frac{1}{2}$ године. И за то време сиромах је много претрпио, али није никако престајао радити. Осећао је да се смрт приближује, па је с тога певао „предсмртне песме“, у којима казује своје болове али и мисли о текућим дневним питањима. Понекад је жалио, што му смрт неће дати да доврши неке одавно започете послове и творевине. У овим последњим песмама још се једнако опажа сила, јак талант, који ни мало попустио није. И да песника није смрт уграбила, он би нам по своју прилици, створио и оставио још неколико споменика своје тварачке моћи. Кад је умро, било му је тек 56 година...

На пратњи његовој било је најмање 5—6 хиљада људи.

У ђачкој читаоници на универзитету, у лепом црном изрезаном оквиру (раму) на дувару виси пола табака хартије, на коме је оловком написано неколико речи те се из даљине ни опазити не могу. То је автограф песников — једна од последњих песама, написаних пред саму смрт његову. Песник је дао то ђацима на успомену, кад су ови послали депутацију да распита за његово здравље. Ако узмете и поболе се загледате у урамљени комад хартије, ви ћете прочитати ово:

Въ черные дни.

(*Моимъ друзьямъ читателямъ.*)

Вамъ, мой даръ цѣнившимъ и любившимъ,
Вамъ, ко мнѣ участье заявившимъ,
Въ черный годъ, простертый надо мной,
Посвящаю трудъ послѣдній мой.
Я примѣру русскаго народа
Вѣренъ: „въ горѣ жить —
Не кручинну быть“ —
И больной рабитаю полгода.
Я трудомъ смягчаю свой недугъ:
Ты не будешь строгъ, читатель-другъ.

(Превод: Вама, који сте ценили и волели мој дар, вама, који сте ми изјавили своје саучешће у црне дане, што се спустише нада мном, вама посвећујем ја труд последњи мој. Ја сам веран примеру рускога народа: „на јаду бити, па не туговати“ — и болестан радим ево већ по године. Ја радом ублажавам свој бол. Ти нећеш бити строг, читаоче брате.)

Ја сам на крају мога рада. Намера ми није била да пишем потпуну биографију песникову: за наш свет и оволико је доста. Тако исто нисам имао у виду, да пишем тачну карактеристику певања Некрасова. То је посао, који треба и више времена, и више места, и вештијег пера, него што је моје. Хтео сам само да на свежем још гробу великог руског песника речем српски: слава ти песниче, што ниси певао ради песме само, ради хармоније и сличности стиха, него си песмом својом штитио слабе, тешио пађенике, служио народу, бичем критичким бдио над силницима и тиранима!

Петроград 20. јануара 1878. год.

П. Остојић.

У Петак 17 ов. мес. долази нам светли кнез и овде су се већ отпочели припремати за његов дочек. У Смедерево ће отићи нарочита депутација из Београда да поздрави и дочека господара и општина је за ту цељ узела лађу „Зрини“, на којој ће се до Смедерева и натраг одвести. Депутацију ову предводиће сам кмет, а биће састављена од грађанства свију редова. С њима ће ићи и београд. певачко друштво, које ће у Смедереву пред долазак кнежев отпевати две народне песме.

Батајница 3. марта 1878. Познато је можда сваком Србину да један српски лист иде у свет с насловом „Лист за народ“. — Но тај је лист уважења достојан, рећи ће свако тко му наслов прочита. Тако сам рекао наравно и ја! Даље испод наслова, видим и неку редкост код српских листова, а та је „мото“ истог листа: „Правда, слобода и истина.“ Но то је баш што одговара једном таковом листу свако ће кликнути, и уједанпут вући ће га нека изванредна чежња, да лист прочита. То је исто и код мене било! — Узмем 3. број истог листа у руке, преврнем му радостно све четир стране, и зауставим се код чланка „Црква и школа.“ Може бити да би сваки Србин ту прво поглед бацио, јер шта и има важније од цркве и школе; из тог узрока заустави се ту и ја. —

„Лист за народ“ овде критикује школски лист „Просвету“! Кога се критика највише тиче, тај ће свакако и оборити је — а ја само велим да је ништава, те ако нико, а оно бар срп. учитељ, треба да је прочита, да види каквим духом дописник исте дише. —

„Листу за народ“ није доста било задовољити се критом на „Просвету“, па је дошао с тим истим поздравом и на други школски лист — управо часопис — „Нову Школу“. — Кад се ево дакле ово у обзир узме, излази да „Лист за народ“ мисли свој мото тим оправдати, ако на школске листове тако безразложно напада, јер оваки дописи налазе у њему највише места; а о другом чем или није ништа, или сасвим мало речено. —

Србине! не осврћи се на такове клевете и опадања на оне листове — које су у Српству најмање заступљени, — на школске листове! Реци: Не дирај нашу светињу, т. ј. оне листове, који нам школу и цркву бране! Отворено ти је друго поље лепо га обделавај, па ће добро бити!

Сад ако јошт ком брату Србину није познато, где исти школски листови излазе, која им је цена, и како излазе, — а рад би се бко претплатити — то му ево упута! Оба листа излазе у Панчеву. „Просвета“ 15. и 30. сваког месеца, а годишњом ценом од 3 фор. — „Нова Школа“ сваке 5. недеље у свесци од 3 табака, а год. ценом од 3 ф. 30 н. Дакле можно је оба држати!

Напоследку у позиву на претплату у једном од тих листова напоменуто је: добро би било кад би владике по више таквих листова узели и сиромашним учитељима поделимо — е ал владике незнају да има сиромашни учитеља — ваљда мисле да су крајишки учитељи спајиће! —

Књижевност.

(**„Пред Зору“ роман у два дела од Љубише Бранковића I. свеска.**) Срби су у свачем сиромашни, па и у романима. Дочим је литература сваког народа бар у том погледу богата, наша је и ту сирота. Изворни су романи у нас готово фенаменална појава, а ни преводи нису нас својом множином угушили. То је довољан разлог, да се у српској журналистици може и мора о сваком новом делу опширно говорити. То нас руководи при писању ови редака.

Пре кратког времена изашла је прва свеска изворног романа: „Пред Зору“ написао и издао Љубиша Бранковић. Ми оћемо наше мишљење о томе овде у кратко и беспристрасно да изречемо.

Начин, којим се романи пишу, двојак је. Неки се састоје само из интересантни сцена, грозни прикљученија, тајанствени догађаја итд. али мисли нема у њима ни за лек. Други опет износе у забавној одећи разне идеје, упознавају читаоца са разним научним истинама или друштвеним односајима итд. Такви су романи н. пр. „Шта да се ради.“ од Чернишевска, даље све приповетке Жил Вернеа, „Париз у Америци“ од Лабулеја и многи други. Такве романе писати веома је тежак посао, јер ту треба бити не само вешт романтиста, но и дубок мислиоц пун узвишени интензивни осећаја. — Прочитав пажљиво „Пред Зору“, нами се одма наметну питање, у коју врсту романа да уврстимо ову последњу појаву у нашој књижевности. Доиста мучно питање. Управо мучно је с тога, што „Пред Зору“ ни поред најбоље воље не може човек ни уједну врсту романа уврстити. Јер просто то није роман. Све је пре, само роман није. Но да у изводу наведемо садржину; али ту тек запиње! У „роману“ томе нема јединства радње, него су поједини капитли набацани као вилама. „Поредак“ је грозно уништен. Разне сцене, што по најобичнијим романским правилама треба једна из друге да теку, једна на другу да се нижу, тако пасују, као песница на око. Но поред тога хајде да у колико је могуће локушамо, да пред читаоце изнесемо укратко садржину.

Пре свега упада у очи велики број особа. У роману томе играју неки 35 особа. Писац је сигурно исцрпео сав календар од имена, да човек мора 10 пута прочитати дело, да само имена запамти. Дакле садржина је ова: Срби и Српкиње у Цириху уче, дебатују, разговарају се, упознавају се са Русима и Рускињама итд. Јелица се заљубљује у Милана, но овај неће да мари за њу. После неки одлазе у Беч. Ту се упознавају са другим срп. ђацима, па то што раде, то су и у Цириху радили. Марко узима Олгу. Затим оду доле сви у Војводину. Ту мисле подићи лист, али их штампар омане. Милан без предходне намере изјави на свој особити начин Даринци љубав а ова му испред носа побегне, и тиме се прва свеска свршава. Ето то је читава ствар. Сад да изречемо своје мишљење.

Ми рекосмо малочас, да „Пред Зору“ управо и није роман и ако га писац за таквог издаје и макар што га публика за таквог купује. У роману том нема никаквог делања, никаквог заплета, никакве борбе, већ читав се састоји из професорисања Милановог и из разни анекдота поједини личности, које нису нужне за само дело и које су само зато наведене, да тамо парадирају. А нити спадају у саму ствар, нити стоје у икаквој свези са даљим током, нити пак карактеришу саме делајуће особе. Ми просто неразумемо у каквој свези стоји с даљим током ствари н. пр. симина баба, или Марково тумарање по шуми, или то, што је Стева Станковић путовао пешке по припеци, што је ципеле своје обесио о дебео штап са оловном главом, што је скинуо капут и прслук и кошуљу раздрљио итд. Једном речи, писац је покупио све анекдоте из живота своји лични и начелни другова, да би их у своме „роману“ овековечио, а себе самог уздигао је на висину главног јунака ... Има после иљаду ствари, које су само зато наведене да књига буде дебља. Тако н. пр. оно о грофици Ч..., о Шарлоти, о Марковом затвору, оно о Русу Слезовском итд. Све је то комотно могло изостати.

Па како црта писац карактере? Све наводи неке зевзеке, што црвене пред женскињама и пружају руке, да им се пипа пулс. А Милан, а главни јунак романа? То вам је машина која уме одговорити на свако постављено питања из ма какве науке, само није човек са људским страстима, осећајима и манама. И тај треба да буде романски јунак..... Психолошка страна (а то би требало да буде главно) „романа“ не да је слаба него није никаква. Писац је свуда конзеквентно избегавао, да психолошки развија делање поједини личности. Тако н. пр. вицејунак романа Сима Јовановић описује се као меланколик, а пре да је био живе нарави. Објашњење те промене било би врло интересантно са психолошког гледишта, али писац је нашао за добро, да преко тога ћутећки пређе, а читаоце је у место тога наградио са стотину анекдота и други ситнарија. — Како се даље љубав Јелице према Милану, Милана према Даринци, како се међусобна љубав између Марка и Олге развила — све је то тајна за читаоце. Ми само видимо, како људи црвене, како се страше да воде женску испод руке и како од ње бегају па се опет у њу заљубљују. — Љубав је по нашим појмовима најузвишенија, најдивнија страст, која оплемењава и срце и душу човекову. По томе наравски и ми ту не разумевамо ону дивљу, ону хотентотску љубав, која гледа на женско само као на предмет насладе. Не! Шта више ми тврдимо, да је само духовно и морално развијен човек кадар да истински и човечански љуби. Ко под љубављу не разумева племенитост и узвишеност — тај је по нашим појмовима ил духовно ил морално осакаћен човек. Љубав, као што је владала између Лопухова и Вере Павловне и после између ње и Кирсанова — то је наш идеал. Писац пак „Пред Зоре“ не износи нигде свој идеал љубави осим што у неколико речи спомиње Чернишевског, а на неко место га баш онако тајанствено и исмева, што се могло и озбиљнијим начином постићи. Његове пак љубавне сцене су до зла бога смешне и неприродне. Сам начин цртања, како се те сцене догађају, јесу и остају грозно сакате. Ради доказа оћемо овде при свршетку нешто мало потање о једној „љубавној сцени“ да говоримо. Јелица се заљуби у Милана. Како — то ће она сама најбоље знати, за нас је то тајна, доста то, она је услед тога болесна, па не може да издржи, а да Милану не напише, љубавно писмо. Али она није само просто болесна него је тако јако оболела, да неможе дочекати одговора, него оде лично у стан Милану, да чује из његови сопствени усти шта ће рећи. Помислите такову неприродност: женско пише мушком љубавно писмо, па не само то, него иде њему лично у стан да чује одговор! И то чини женско, које је донде са љубљеним човеком само о друштвеним, педагошким итд. питањима говорило, а о интимним стварима никад ни помена, то женско сада пише љубавно писмо и иде лично по одговор!!. Елем она уђе у собу и даје Милану књигу, што је од њега позајмила; овај се збуни и незна ништа паметније, него се загледао у наслов књиге, дочим Јелица посматра слику: „Марсељезу“. Најзад се отпочне разговор.

„Ово је — проговори Јелица — заиста чудно.. Али ја нисам могла да издржим... писмо... моје писмо... зацело сте примили... то видим... Она ућути. Била је као у ватри. Глас јој беше мало промукао.

„Јутро сам га добио. Цела ствар ми долази тако изненада, тако брзо“.

„Мора вам бити чудно... Али није другчије. Ја...ја сам управо болесна већ од неколико дана незнам шта да радим. Не могу да спавам, не могу да седим... непрестано сам као изван себе... Нисам могла дуже трпити...

Ето ни ваш одговор нисам могла дочекати. Сама сам дошла . . .“

А шта јој Милан на то одговара?

„Седите, шта стојите?“ . . .

„Па сад знате све — прекиде му она нагло реч — пре сте можда и предвидели, а можда сте штогод и приметили. Али саде је све јасно . . .“ При тим речима устаде Јелица и дође до Милана, Једну руку мете му на раме, а другу на столицу, на којој је седео. (То је, као што се види, оригиналан начин изјављивања љубави). „Сад знате све“ . . . понови она страсно гледајући му у очи погледом, који изражаваше потпуну оданост и жестоку ватру, што је у њој горела. (Како коме, али ми смо се формално смрзли од те „жестоке ватре.“)

Па шта јој он на све то одговара? Опет: „Седите дакле, па да се разговарамо.“ — Бадава она њему врло паметно примећава, да ту нема нужде дугом разговору. Аја! Он је непрестано нудка да седне. Та трагикомична сцена траје неки по сата. без да је то зевзеку Милану довољно времена било, да девојку изведе на чистину, И бог зна, колико би се та комедије отезала, да у собу не уђоше Сима и Радоје, те читавој ствари начинише крај. Јелица се удали. Али она је врло дурашне нарави, те, и ако је видела, да Милан за њу не мари, она ипак шиље њему писамце и моли га да дође њојзи у стан, да чује од њега самог отказ. То потсећа човека на млоге „даме“, што станују у извесним кућама, или бар у „карактеру“ наличе на исте. Милан оде, откаже љубав, и читава се ствар сврши.

Готово на тај исти начин долази до објашњења и између Марка Лазаревића и Олге Петровне, али само са другим резултатом. Но нами је већ досадно, да пишемо о „љубавним стварима“, те тако свршавамо то овим.

И тако, сумирајући све досад речено, можемо слободно рећи: Роман „Пред Зору“ не вреди ништа.

Беч 18. фебруара 1878. **Лаза Панчић.**

НОВИ САД 21. фебруара. Српско друштво „црвеног крста“ у Београду благодарило је овим писмом на примљеном прилогу из Сентомаша:

„Славном женском одбору.

Поштоване госпође! Са вашим цењеним писмом од 1. ов. м. примио је главни одбор „црвеног крста“ 610 фор. а. вр. и 1 наполеондор, као чист приход од беседе, коју је ваш поштовани одбор приредио 29. пр. мес. у корист Српских рањеника.

Главни одбор био је уверен, да ће и ове године његов позив у вашим племенитим срцима наћи онај исти одзив, кои је већ у прошлом српско-турском рату нашао, и кои му је знатно олакшао, да ублажи болове наше рањене браће.

Благодарећи вам од свег срца на овом новом доказу ваше сестринске љубави, главни одбор моли вас, да изјавите свима дародавцима његову топлу захвалност, и да примите уверење његовог најодличнијег поштовања.

Бр. 342.

У Београду 7. фебруара 1878.

У одсуству председника главног одбора митрополита срп. подпредседник.

Ђорђе С. Симоновић с. р.

Сима Мајински,
парох.

Г. А. Певни, књиговођа једне овдашње радње, почиње од недеље 10. о. м. приватну недељну трговачку школу за трговачке практиканте и шегрте.

Часове држи у католичком школском здању сваке недеље од 2 до 4 сах. подне.

НОВИЈЕ.

— „Пешт. Лојду“ јављају из *Берлина*, како се тамо као поуздано говори, да је гроф Андраши намеран да лично оде на конференцију, и ако остале силе уваступају прости изасланици, а не министри.

— У *Паризу* су 19 о. м. имали вест, да је потписан мир са врло тешким условима.

— „Рајтер офис“ јавља из *Цараграда* да је Русија попустила у питању граница будуће Бугарске и да је са свим одустала од захтева, да јој се уступи један део турске флоте.

— „*Опсервер*“ мисли, да се у инглиском спољашњем звању није потврдила вест, да је порта забранила, е не смеју више ратне лађе пловити Дарданелима.

— Из *Рима* се јавља да је папа хтео да потврди кардинала Симеона за свог државног секретара; како су пак за то дознале католичанске силе, приговориле су том уз суглас некојих кардинала; оне на име у том акту назреше намеру, да се продужи досадашња ватиканска политика; на то мораде Симеони демисијоновати, и папа наименује кардинала Франча за државног тајника. — Сви се кабинети сложили, да не шиљу нарочитих заступника на крунисање папино.

ПРИПОСЛАНО.*)

Број 197. „Заставе“ од пр. г. донео је допис из Лесковица од 4 ових подписан, у којем се на моју личност напада, наваљујући, да сам ја, бог зна какав одметник. Рекоше, да је ова општина извикана од како сам ја поп у овој општини. Ово је сушта измишљотина, јер ова је општина и била и биће у овом крају најмирнија и угледна. Назваше ме и „поп Асан“, као некад у „Туркосу“ поп „ђилкош“ и „шило.“ Веле за ме: он би рад био у општини као: кнез, поп, учитељ, па ма најзад и тутор. То је сушто подметање. Што веле да закона знам — ја се и не стидим тога.

Подметање је, да ја нисам „пастир добри“. Да сам ја пастир добри — сведоче моја дела, која су из „Заставе,“ „Панчевца“, „Граничара,“ „Народа“ итд. позната јавно, а лично и стварно позната су ми дела целој овој околини — а на по се мојим клисурцима. Слушао ме је народ, зарад свога права мира и поредка приликом избора земаљски посланика, епархијска скупштина вршачка изабрала ме је за члана епархијске управе, а певачка задруга калуђеровачка за свога председника. Делао сам и делаћу за свој и род и цело човечанство — што год ми у сврзи буде — и што против закона није. Што кнез пак даље вели: да неће играти к ко ја свирам, да се неда као сказаљка по мојој вољи навијати, па ма само 24 сата кнез био, и да му до кнежевине није стало, то је мени мило, јер нити то желим од њега, нити хоћу.

Подметање је, да сам ја постао адвокат без дипломе за лесковачку и наћадашку општину. Који ме за савет упита, казаћу му увек што се на добро клони. Подметање је и то, да ја моје душепопечитељске дужности не вршим. Смутљивци веле, да ми час поскуре нису по вољи, час да је онај мали нож украден. То стоји. Та ваљда нису они меродавни у тим стварима, као што би кнез тео.

Да је онај мали нож нестао, то је света истина, и то сам ја општини пред кнезом јавио, а кнез се само насмејао и рекао „како то може да буде.“ Исто сам и дотичном г проти јавио. Најмање је пак истина, да због мене ни један учитељ не може да остане А ко је последњег привр. учитеља без икаква основа отерао? Ја или они? Нисам ли ја због тог неправедног поступка оградио се. Нисам ли се ја тужио и даље? Није ли дошло, да се стечај на 300 ф. год. за учитеља распише? Јесул урадили? Нису, већ једног од њих подписани (Јаша Јовановић) који је надзорник школски, хоћеду сина за учитеља и то месечно за 5 фор. а он иште 10 фор. А исти ново названи учитељ зна нешто сакато појати, читати и писати, па мисле да ово зна, да је и за учитеља добар. Ко дакле за љубав једног кмета и надзорника гони учитеље? Ја или они? Због тога се позивам на све учитеље, који су овде били, нека јавно изрекну, који су од мене прогоњени. Даље подметање је, да ја за петицу спровађам уговоре за невенчане Баш наврутив кнез чини то, а кад је видио, да је солга издао усљед пријаве налог, да се невенчани или венчају или растуре, онда ти мој кнез позове све, којима је уговоре правио, превари ји за уговоре, велећи да на њи општински печат удари, па кад их се дочепао, а он ти ји сакрије. (Доказ Михајло Митровић са Мојом Оларем, Жива Угарковић, Кузман Илија и други.) Даље ја одговарам, да се ја писам општини за квартир намета. Кад сам ја у затвору због Бабешова избора био онда је општина закључак донела, да се ја умолим, да парокијални стан који је са 3 собе и иначе по пропису сазидан за школу уступим, јер је официрски стан, који је општина за школу купила, са великим трошком односно прекроја за школу скопчан. Ја сам по изласку мом из затвора на то пристао и општини од моје годишње плате од 400 фор за сваку годину на учитеља 72 фор. као накнаду и припомоћ уступио. Неистина је и то, да ја на квартиру кварим а општина оправља. Шта више квартир сам примио олупан и свакојаки, а ја сам то све о моме трошку а не општинском оправио. Неистина је и то, да сам кога под кирију примио, шта више узео сам на 4—5 недеља у мој стан у заштиту једну партају (прекајцију), коју је кнез гонио, и која, да ју ја у заштиту узео нисам, морала би на улици са стварима и особено дањивати и ноћивати.

Што се пак предике народу тиче, то изјављујем, да сам увек празником и недељом поучна слова казивао и разлагао жића светих.

Подметање је, да се ја за „тутора“ намећем и терам „кшеот“. Јесам купио од Миловановог 1 данац земље и нисам му исплатио. Али зашто? То је и самом кнезу врло добро познато, да је та земља са дугом заложена, па се не допушта превод, док се дуг не подмири, даклем наравно да нисам дужан да исплатим, док земља чиста небуде.

Подметање је и то, да сам ја некој млади, која је у цркви на ноћиште с дететом дошла срљао Није само она била у цркви, већ више них, који сведочише, да ме нису ни видли очима, па су се смутљивци у нади своје злобе и подметања преварили, кад су им у очи рекли, да је то њино и њине котерије масло и подметање. Та и онај што је луд, неби то чинио, а камо ли ја као свећеник.

Грдна клевета то је, да је Петар Вујица црквено воће посекао, и да је ухваћен. Они који су то урадили, они су ухваћени, суду предани, пресуђени, кажњени и каштигу давно и одржали. А што смутљивци веле, да Пера за једно јаре, што је попи дао, у певници пева, то је такође клевета, Пера је и пре мене, као певац у певници пево.

Истина је да су ме конзисторији тужили, али и то је истина, да је давно конзисторија и истражну комесију и то у особи г. проте Стефановића и дра Милосављевића одредила, и да су смутљивци то на знање још пре њиног дописа добили. Али да, прота и доктор то су „народњаци,“ попини пријатељи, у њих се нема вере. Мого је хиљадама народ у њих поверења имати и за посланике срп нар. сабора их изабрати, само њих неколко немају вере у њих, па за то искаше поново од конзисторије, да другу комесију изашље. Па да хоћеду са претњом у романску веру. Бошњак, Херцеговац и потиштени Србин крвави се и бори се смрћу за своју веру, слободу и народност.

Подметање је, да сам ја тражио људе и родбину и моја као. да иду епископу да за ме моле Ја стојим готов, нека истражна комисија дође кад хоће, па ће се видити ко је крив.

Сваку даљу препирку јавну и локалну овим ћу да прекинем — са тим људима.

Најзад буди примећено, да је кнез у овој општини постао и конзисторија, јер је он Мити Вујици и жени му усљед неке брачне невгоде њихове, писмено разрешење дао, да се могу раставити и сваки за се живити.

Примите моје искрено штовање јесам

Леоковица, јануара 1878. године.

Поп ЗАРИЈА СТАНКОВИЋ.

*) За ствари под овом рубриком неодговара уредништво.

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ И ДАРОВИ СРПСКИМ РАЊЕНИЦИМА

који су послани преосвештеном господину Михаилу митрополиту српском у Београд, као председнику

ДРУШТВА „ЦРВЕНОГ КРСТА.“

По **100 ф.** Лазар Дунђерски из Сентомаша, — прилози преко администрације „Заставе“ —

По **80 ф.** Герман Анђелић владика Бачки.

По **50 ф.** Ђорђе Кода, др. Светозар Максимовић.

По **40 ф.** Ђорђе Ф. Недељковић, Јосим Мачвански.

По **30 ф.** Александер Адамовић, др Илија Вучетић, др. Младен Јојкић, и Humanismus. (Ко штеди тај и има)

По **25 ф.** Ђорђе Вукичевић, др. Радивојевић из Каменице, Ђока Радовановић, Србовић. (Прут је у снопу јак.) Лазар Вуков.

По **20 ф.** Стеван Брановачки, Никола Димовић, Марко Поповић, Браћа М. Поповићи, Љуба Стефановић са супругом Александром, Софија Славнић, Ана пл. Рокнић, Јован Милосердић, др. Стеван Павловић, Сима Ђорђевић, Стеван Јефтић, Ђорђе Гавански.

По **15 ф.** Сава Лакић, Никола Загорица.

По **10 ф.** Браћа Барако, Петар Бига генерал, Мита Кода, Ј. Г. Адамовић, Марко П. Шилић, Младен Максимовић, Јоца Бипарић, Стева Гавриловић, Јован Грчић, Гавра Мијатовић, Карл, Грозингер, Јован Адамовић, Милић капетан, др. Јован Грујић, Стеван Јеленић, Арон Поповић, Коста Рајић, Тривун Вујин капетан, Јефта Тешић.

По **5 ф.** Лазар Јеремић, Велимир Бугарски, Димитрије Савић, Тоша Мијатовић, Миша Попадић, М. Давидовић, Петар Попадић, Гавра Плавшић, Н. Н. Н. Н. Н, Паравкијевић, А. Хаџић, Аца и Софија Гавриловић, Софија Шевић, Мица Николић, Јован Чавић, др. Милан Ђорђевић, Димитрије, О. Милутиновић, Софија удова Поповић, Браћа Јефтић, Катарина Крагујевачка, Миша Димитријевић, Стеван Керчевић, Ђорђе Димитријевић, Петар Јовичић, Арса Пајевић.

По **3 ф** Рахила Ђорђевић, Јован Ђурчић, Ђура Стојковић.

По **2 ф.** Јован Јовановић, Сава Петровић, Јован Ф. Костић, Стеван Ђурчић, Катарина Петровић рођ. Дима.

По **1 ф.** Софија удова Димић, Ђорђе Димић, Тоша Марковић, Милан Јовановић, Јован Капларовић из Черевића, Урош Огњановић, Сима Марковић, Миша Стефановић.

Скупијо Милан Јовановић учитељ.

По **5 ф.** Јован Савић и супруга Јудита.

По **1 ф** Јован Марковић парох, Тоша Ружић баштован, Урош Бајић, Ђока Милетић, Мита Будошан, Милан Јовановић учитељ, Аца Тешан.

По **50 н.** Ана Ружић, Панта Башић, Милош Писаревић, и Урош Ружић ученик.

Скупијо Лаза Стојковић.

По **5 ф.** Добросав Миљковић, Јован Стефановић.

По **2 ф.** Лазар Стојковић, Ђорђе Јасић, Јоца Јовановић сапуџија Бранко Војновић, Јован Филиповић.

По **1 ф. 10 н.** Милош Маленчић слагач.

По **1 ф.** Сава Стојковић, Пера Маркуш, Гавра Бичански, Константин Васиљевско, Тоша Радовановић, Пера Васић, Лазар Лазаревић; Аца Анчић, Ђомпарић и Син, Петар Татић, Павле Татић, Тоша Мартоношки, Мита Николић, Аца Ивковић, Стева Дада слагач, Никола Маленчић слагач, Стева Илић, Коста Димић, Арсен Ћирић, Живко Јовановић, Никола Продановић Милан Поповић. Младен Топаловић, Михајило Чупић, Коста Лубурић, Коста Павловић.

По **50 н.** Панта Срданов.

Скупијо Стеван Милошевић и Петар Максимовић.

По **3 ф.** Ђока Савић.

По **2 ф.** Петар Максимовић, Коста Недељковић, Коста Дикић, Данило Бајић.

По **1 ф.** Стеван Милошевић тача, Гавра Николић стевин, Стева Николић тривунов, Тоша Николић Црногорац, Паја Бугарски, Ђока Ђолић, Јован Чаковац, Кузман Штрангаров, Паја Печварац, Тодор Сланкаменац, Ђока Ђурђевић, Сима Максимовић, Мита Михајловић, Илија Ивошевић, Марија и Јоца Коралов, Тоша Гавриловић, Паја Ћелић Грујић, Матија Станковић, Милош Мојин, Васа Мишковић, Јован Јовановић беба, Ђорђе Мога, Гавра Пантић, Тама Јерковић.

По **50 н.** Глигор Латинчић, Јоца Шовљански, Милош Стефановић, Ђока Чакован, Милош Асурџија, Миша Јовановић, Никола Станковић, Паја Косановић, Стеван Сабљар, Мита Теодоровић, Гавра Баћа Пејић, Ђока Продановић, Никола Михајловић, Шандор Тајков, Софија Ползовић, Пера Стојшић, Дамјан Штрангаров, Паја Керац, Матија Керац, Гавра Писаревић, Ђока Гавриловић, Перса Пољачки, Лаза Гавриловић, Јован Евић, Панта Воркатић, Панта Грујић Јоца Јовановић дикан, Стеван Јовановић воха, Сабо Јанош, Миша Понточки, Стеван Павковић.

По **40 н.** Алекса Миленковић, Прока Гавриловић, Мартић.

По **30 н** Петар Косановић, Лука Грујић, Јаков Лидл, Арњаш Миша, Јован Јовановић брка, Лука Башић, Паја Чаковац, Кузман Гавриловић.

По **20 н.** Лазар Штрангаров. Јоца Писаровић, Ката Грујић, Ђока Пивнички, Марија Воркашић, Теодор Деменецки Глиша Сабљар, Заија Андревански, Лаза Максић, Гавра Веселиновић ракоцин и Тома Јанковић.

Скупијо Тима Јерковић и Јаша Миличић

По **5 ф.** Ђока и Милица Влаовић.

По **2 ф.** Максим Јовановић бећар, Кузман Давидовић времски, Стеван Јовановић бурјан, Јова Јаношевић.

По **1 ф.** Игњат Миличић, Живко Косировић, Јован Дотлић, Гавра Башић, Тоша Камбер, Младен Палковљевић, Пера Јоцић Шовљански, Живан Милић, Сава Стојковић, Кристина Печварац, Ђока Крушедолац, Тоша Јовановић, Гавра Мољац, Јоца Будошан, Јаша Миличић, Петар Мијатовић ћирица. Тоша Чаковац, Јоца Влаовић, Милош Шовљански.

По **80 н.** Јоца Фратуцан, Јаша Миличић.

По **50 н.** Ђока Вукан, Сава Видаковић, Илија Миличић, Ст. Марновић, Н. Николић, Ст. Николић херцеговац, Ст. Сланкаменац, Мита Мијатовић, Милош Дотлић, Петар Мијодраговић, Никола Загорчић, Јован Давидовић времски, Јоца Поповић ровља, Васа Милак, Васа Могић, Васа Симић, Ђура Петровић, Ђока Коларски, Тоша Могић, Лаза Љубојев. Аркадије Медурић В. . . . . ., Марија Филипчева, Пера Радосављевић, Јоца Могић, Аца Стојковић. Лазар Балаш. Давид Петровић, Аћим Богдановић. Ђока Аћимовић.

По **40 н.** Јоца Сланкаменац, Паја Димитријевић, Милош Гавриловић, Аца Глишин.

По **30 н.** Лука Петрић, Марија Трокићева, Мита Максимовић штека, Милош Керац, Ђока Огњановић, Гавра Божин.

По **20 н.** Ђока Пантић, Јован Жарковић, Тоша Рајков, Максим Чарапар, Ненад Галетић, Мита Божин, Сава Банаћан, Милош Палковљев, Пера Кристић, Јоца Биуклић. Сима Петровић, Лаза Темеринац, Јоца Паланчанин.

По **15 н.** Јоца Вукан, Илија Лучић.

Гавра Ј. Полит у разним реклама вредност 20 ф. Миша Максимовић у разним марама вредност 20 ф. Д. Јеремовић у разној Роби вредност 10 ф. Аца и Софија Гавриловић у разној роби 15 ф. Сима Лукачек у платну вредност 7 фор. Никола Нешковић у платну вредност 10 ф. Ђура Георгијевић један јорган вредност 4 ф. Свега 86 ф.

Ова роба у вредности 86 ф. предана је у руке гђе Ване Натошевићке председница женског одбора.

Рекапитулација рачуна.

Свега у готовом новцу скупљено	— —	1496 ф. 96 н.
У розној роби и готовим стварима	— —	86 ф. —
Свега		1582 ф. 96 н.

У Новом саду 6. фебр. 1878.

ЂОКА М. ПОПОВИЋ,
рачуновођа.

МАКСИМОВИЋ,
од. вис. кр уг. владе овлашћени скупљач добровољних прилога за српске рањенике.

ЗАВРШНИ РАЧУН
за годину 1877.
ПРВЕ БАЧКЕ ТРГОВАЧКЕ И ПРОМЕТНЕ БАНКЕ.

I.

РАЧУН БИЛАНСИЈЕ.

АКТИВА.	фор.	нов	ПАСИВА.	фор.	нов.
Стање благајне — — — — —	3886	03	Деоничка главнина — — — —	97100	—
Листница — — — — — —	15314	—	Резервни фонд банкин — — — —	5786	24
Предујам на ефекте — — — —	3055	—	Осигуравни фонд задруге кредитника	1701	25
Зајам на хипотеку — — — —	54445	29	„ „ „ личн. кредита	965	82
Стање инвентара — — — — —	1629	97	Неподигнута камата и делимци —	1177	—
Тискарије — — — — — — —	161	—	Улози на књижице и писма у промету	14932	59
Беочинска фабрика хидр. креча и портленд-каје — — — — — —	14000	—	Остатак камате за пренос у 1878. —	1407	07
Неизведен рачун банкин { менич. потраж. 5320 —	1000	—	Веровници — — — — — —	4180	69
Неизведен рачун банкин { зајам на хипот. 10587·32	15907	32			
Неизведен рачун задруге кредитника	1525	13			
Неизведен рачун задруге личног кред.	92	—			
Дужници — — — — — — —	8855	54			
Остатак као губитак — — — —	7379	38			
	127250	66		127250	66

У Новом Саду, 31. децембра 1877.

Овај рачун биланској испитан је и пронађен да је сагласан у свим деловима са главним и помоћним књигама.

Управа:

ЕМ. ДАВИДОВИЋ с. р. председник. ПЕТ. НАТОШЕВИЋ с. р. ЂОКА РАДОВАНОВИЋ с. р. ЈЕФТА ТЕШИЋ с. р. Ј. Д ШИЛИЋ с. р.

Надзорни савет:

ГАВРА БАРАКО с. р. председник. СТЕФАН ЈЕФТИЋ с. р. ПЕТ. ПОПАДИЋ с. р.

II.

РАЧУН ДОБИТКА И ГУБИТКА.

ТЕРЕТИ.	фор.	нов	ДОХОДЦИ.	фор.	нов.
Рачун трошкова:			Рачун камате:		
Плате чиновника и послужит. 3695·12			Камата од ескоптног посла — 1635·27		
Станарина — — — — 500·—			„ „ предујамног посла на ефекте — — — — 140·40		
Белеге, огласи, депеше, поштарина, потребе канцеларије путни трошак и процеси 2766·32	6961	44	Камата од хипотекског зајма 3072·24		
Тантијеме управи по §. 16. правила	1300	—	„ „ посла у току — 1138·56		
Рачун пореза за 1877. — — — —	2300	47	„ са закашњења — — 43·76		
			6030·23		
			кад се одбије:		
			кам. на { плаћена 1232·95		
			књижиц. { неплаћ. 1385·64		
			Камата од реесконт. 772·83		
			Губитци разне кам. 143·— 3534·42	2495	81
			Разне провизије у послови током —	638	26
			Разне наплате — — — — —	48	46
			Остатак као губитак — — — —	7379	38
	10561	91		10561	91

У Новом Саду 31. децембра 1877.

Овај рачун добитка и губитка испитан је и пронађен да је сагласан са главним и помоћним књигама.

Управа:

ЕМ. ДАВИДОВИЋ с. р. председник. ПЕТ. НАТОШЕВИЋ с. р. ЂОКА РАДОВАНОВИЋ с. р. ЈЕФТА ТЕШИЋ с. р. Ј. Д. ШИЛИЋ с. р.

Надзорни савет:

ГАВРА БАРАКО с р. председник. СТЕФАН ЈЕФТИЋ с. р. ПЕТ ПОПАДИЋ с. р.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

. . .у. НОВИ САД 5. марта 1878. Како је свуд започета радња, то се мало продавало на детаљ.

Прошле недеље иначе је довежено на пијацу већих количина, којима се нашло купаца и по већој цени.

По том дакле бележимо за пшеницу прве врсте фор. 10—10. 50, слабија роба по каквоћи фор. 9—9. 80, зоб фор. 5. 50—5. 60, кукуруз ф. 6. 20—6. 40, све на сто килограма. Јечма нема.

РЕД ПЛОВИДБЕ
ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА.

Из Н. Сада од 15. (27.) фебр. до даље наредбе

У Земун: средом и суботом после 3 сата по подне.

У Оршаву: средом после 3 сата по подне.

У Пешту: понедељником и суботом после пола 11 сати пре подне.

Оправништво.

Курс бечке берзе 21. фебр. (5. марта)

5% металици — — — — — — — — — —	63.10
5% народног зајма — — — — — — — —	67.20
Аустријска златна рента — — — — — — —	74.75
Угарска златна рента — — — — — — —	90.10
Државни зајам од 1860 г. — — — — — — —	110.75
Акције банчине — — — — — — — —	793.—
Кредитне акције — — — — — — — —	233.—
Лондон — — — — — — — — — —	118.75
Угарске разтеретнице — — — — — — —	78 50
Темишварске разтеретнице — — — — — —	77 —
Ердељске разтеретнице — — — — — —	75.—
Хрватско-славноске разтеретнице — — — —	84.—
Сребро — — — — — — — — — —	105.50
Ц. кр. дукати — — — — — — — — —	5.60
Наполеондори — — — — — — — — —	9.59
Немачке марке — — — — — — — — —	58.55

ОГЛАСИ.

ЕДИКТ.

На молбу Јеврема Анђелков становника срп. ктебејског да би од супруге своје Драге, која га је злобно оставила, коначно разведен био, позива се овим речена Драга, да за 6 месеци од дана увршћења едикта овог, ради овоодносног расправљања сама лично конзисторији овој предстане, или место пребивања свог обанани, пошто ће се иначе по постојећим у том погледу законима даље поступити.

Из седнице конз. у Темишвару 8. децембра 1877.

3—3 ЕПАРХИЈСКА КОНЗИСТОРИЈА.

ОГЛАС.

Управа манастира Раковца ставља до обштег знања да ће дана **12. марта но нов. кал. у 9. сати пре подне свој**

КАМЕНИТИ МАЈДАН

путем јавне дражбе на једну ил више година изнајмити.

У М. Раковцу 5. марта 1878.

1—3 УПРАВА МАНАСТИРА.

ОГЛАС.

У Велики Радинци, код Митровице у Срему, има за продају, девет фртаља сесијске земље, прве класе, чисте посве од дуга, и за препис грунтовни, способне, било све скупа, било по један или више фртаља. Ближи услови код Младена Петковића, у Стејановци. 3—3

Мануфактурна трговина
ВАСЕ Ј. МАКСИМОВИЋА
у Руми

потребује једног старијег солидног спомоћника који говори српски, немачки и мађарски, тражи се такођер и један практикант или шегрт из добре куће. 3—3

До сад ненадмашено.

В. МАГЕРА

ц. кр. искључ. прив. права очишћена

РИБЊА МАСТ
(LEBERTHRAN)

Виљема Магера у Бечу.

Овај, од првога и на гласу медицинарског научењака испитани, а ради лаког сваривања у стомаку и за децу препоручени и прописани и као најчистији, најбоља*) најприроднији признати лек против болетица у грудма и цигерицама, против скрофула (гука), лишајева, чирева, оспе по кожи, боља у жљездама, слабости и т. д. може се добити **флаша по 1 фор.** прави у стовариште моје фабрике: у **Бечу, Хајмаркт бр. 3.****) и у свакој апотеци и по признатим материјалистким трговинама у аустро-угарској монархији.

У Новом Саду може се добити у господе апотекара К. В. Грозингера, Г. Плавшића, М. Максимовића; у трговинама: браће Вагнера и Љ. Стефановића. **У Вел. Бечкереку:** У Клески апот., П. Кекез, А. Харман стар. трг. **У Оршави:** Ј. Фрајлер апат Ст. Брату трг. **У Панчеву:** В. Граф, Ф. Бауер апот. Ј. Б Јовановић, П. Кранчевића син, М. Шоповића синови, Вукомановић и Пајевић, Т. Арсенијевић, П. Панајот, Д. Димитријевић, М. П. Живановић трг. **У Петроварадину** Деодата насљедници апот. **У Рајновом Селу** А. Ивић трг. **У Руми** А. Араницки трг. **У Земуну** К. Трешчик апот. А. Д. Јовановић трг.

*) У новије време многе трговине купе обичну не пречишћену рибњу маст у троугласте флаше, и покушавају те тродају публици као **Магерову**, праву пречишћену **маст од рибе Дорша.**

**) Ту се налази и главно стовариште за аустро-угарску монархију од „међународне творнице за завоје“ у Schaffhausen и од Sozodont творнице од Halle Ruckel у New-York.

Да би се купац могао сачувати преваре, нека изволи само оне флаше признати да су напуњене правом пречишћеном **Магеровом дорш-рибњом мастн** где на флаши стоји, на натпису, на заклопцу и на упутству о томе „**Магер.**“ 5—

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.